biblioteca școlarului

ANA BLANDIANA

LA CULES ÎNGERI



Litera Internațional

biblioteca școlarului

Ana
BLANDIANA

LA CULES DE ÎNGERI

Litera
INTERNAŢIONAL
BUCUREŞTI — CHIŞINĂU

TABEL CRONOLOGIC

1915 25 martie. *Se naşte în familia ţăranilor Gheorghe şi Ana Coman din comuna Murani, plasa Vinga, judeţul Timiş, primul lor copil, Gheorghe, tatăl viitoarei poete. Licenţiat în drept şi teologie, profesor la liceele* Diaconovici-Loga *şi* Mihai Viteazul *din Timişoara, el va participa, în calitate de preot cu grad de maior, la eliberarea Transilvaniei de nord, a Ungariei şi Cehoslovaciei, iar după război va fi profesor la liceul* Partenie Cosma *din Oradea, apoi preot la catedrala ortodoxă din acelaşi oraş. Deţinut politic şi condamnat pentru „uneltire împotriva statului", moare după o viaţă de dramatică demnitate, în vârstă de 49 de ani, într-un accident, la numai câteva săptămâni după deschiderea închisorilor din 1964.*

1915 10 aprilie. *Se naşte în familia ţăranilor Gheorghe şi Valeria Diacu din satul Blandiana, plasa Vinţul de Jos, judeţul Alba, al doilea din cei opt copii, Otilia, mama scriitoarei. După ce la vârsta de 17 ani îşi pierde ambii părinţi, va munci, ca expert contabil, pentru a-şi creşte fraţii mai mici, ca şi, mai târziu, când, în lungii ani de detenţie politică a soţului ei, îşi va creşte şi educa singură cele două fiice.*

1942 25 martie. *Se naşte la Timişoara, ca primă fiică a cuplului Gheorghe şi Otilia Coman, Otilia-Valeria, cea căreia în familie şi printre prieteni i se va spune constant Doina, iar în literatură se va numi Ana Blandiana.*

1947 11 septembrie. *Se naşte Geta, sora mai mică a poetei.*

1949—1952 Urmează şcoala primară în cartierul Viilor din Oradea, având-o ca învăţătoare pe Tamara Stamatiu, la ale cărei ore de compunere îşi va deconspira primele versuri.

1952—1959 Urmează cursurile claselor V—XI ale Şcolii generale nr. 2 din Oradea (fostul liceu Oltea Doamna*), având ca profesor de română pe Eugen Groza (el însuşi autor de teatru şi proză) şi ca profesoară de istorie pe Eleonora Ile, al cărei inteligent şi amar patriotism o va marca, imprimându-i pentru toată viaţa nevoia*

de a-şi raporta destinul la destinul colectiv. Este perioada lecturilor intense, a participării la cenacluri, a încercărilor în toate genurile şi în toate stilurile, a premiilor şcolare şi a concursurilor literare pentru elevi, a primelor versuri publicate în revistele de copii.

1959 *Debutează în revista* Tribuna *din Cluj cu poezia* Originalitate*, semnând pentru prima oară Ana Blandiana.*
În urma unui denunţ trimis de la Oradea tuturor publicaţiilor din ţară, în care se cere interzicerea ei ca „fiică a unui duşman al poporului“, pierde pentru următorii ani dreptul de a intra la faculatate şi de a publica. Despre această perioadă Ana Blandiana va scrie mai târziu: „Am fost cunoscută ca poet interzis, înainte de a fi cunoscută ca poet“.

1960 *Se căsătoreşte cu scriitorul Romulus Rusan.*

1963 *După o interdicţie de patru ani, redebutează, de data aceasta irevocabil, în revista* Contemporanul*, condusă de G. Ivaşcu.*

1963—1967 *Urmează şi termină cursurile Facultăţii de filologie a Universităţii din Cluj.*

1964 *Îi apare prima carte,* Persoana întâia plural*, versuri, cu o prefaţă de Nicolae Manolescu,* Editura pentru literatură.

1966 Călcâiul vulnerabil*, versuri,* Editura pentru literatură *(respinsă întâi de cenzură ca fiind „un adevărat strigăt de revoltă“).*
Prima participare la un festival internaţional de poezie: Festivalul de la Lahti*, Finlanda.*

1967 *Neavând un loc de muncă la Cluj, se mută la Bucureşti.*

1967—1968 *Lucrează ca redactor la revista* Viaţa Studenţească.

1967—1970 *Scrie lunar în revista* Amfiteatru*, sub genericul* Pururi tânăr, înveşmântat în manta-mi*, o rubrică de eseuri despre poeţii morţi tineri.*

1968 Mai *Este invitată să susţină un recital de poezie în cadrul stagiunii* Teatrului Naţiunilor *de la Paris. În zilele următoare asistă la mişcările de stradă — celebrul* Mai contestatar.
Iunie-iulie *Călătorie în Cehoslovacia împreună cu Romulus Rusan, invitat de guvernul ceh să scrie o carte despre* Primăvara de la Praga.

1968—1973 *Semnează săptămânal în revista* Contemporanul *o rubrică denumită în primii patru ani* Antijurnal*, iar apoi* Corespondenţe.

1968—1975 Lucrează ca redactor la revista Amfiteatru.

1969 A treia taină*, versuri,* Editura Tineretului.

Premiul de poezie *al* Uniunii Scriitorilor.
Realizează, împreună cu Andrei Şerban şi cu actorii Irina Petrescu, Mariana Mihuţ şi Florian Pittiş, două filme de poezie pentru televiziune.
Descoperirea Italiei, prima călătorie de studiu şi documentare prin muzeele şi şantierele arheologice ale peninsulei, devenită, alături de pasiunea pentru muzica clasică, cea mai importantă contribuţie neliterară la formarea intelectuală a scriitoarei.

1970 Calitatea de martor*, eseuri,* Editura Cartea Românească.
Cincizeci de poeme, Editura Eminescu*, volum antologic conţinând o selecţie din cărţile anterioare şi 10 poezii inedite.*
Premiul Academiei.

1971 Homokóra (Clepsidra)*, versuri, traducere de Hervay Gizella,* Editura Kriterion.
Calitatea de martor*, ediţia a doua,* Editura Cartea Românească.

1972 *Apare* Octombrie, Noiembrie, Decembrie*, versuri,* Editura Cartea Românească.

1973 Povestiri crepusculare *de Michel de Ghelderode, traducere şi cuvânt înainte de Ana Blandiana.*
Decembrie 1973 — mai 1974 *Participă, împreună cu Romulus Rusan, la* Programul Scriitoricesc Internaţional (International Writing Program) *al Universităţii din Iowa-City (S.U.A.).*
Martie-aprilie. *Cei doi scriitori întreprind o călătorie cu autobuzul în jurul Statelor Unite, pe care Romulus Rusan o va descrie în cartea sa* America ogarului cenuşiu.
Este realizat un film de scurt metraj (25 min.) pentru Library of Congress*, cuprinzând versuri în lectura autoarei.*

1974 Poezii, Editura Cartea Românească, *volum antologic cuprinzând o selecţie din volumele anterioare şi 13 poeme inedite.*

1974—1988 Susţine săptămânal şi din ce în ce mai dificil, pe măsura înăspririi cenzurii, rubrica denumită Atlas, *în* România Literară.

1975—1977 Obligată să demisioneze de la Amfiteatru*, lucrează ca bibliotecară la* Biblioteca Institutului de Arte Plastice.

1976 Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie*, eseuri,* Editura Cartea Românească.

1977 *În urma cutremurului din 4 martie şi a prăbuşirii blocului din strada Colonadelor, va trăi de acum înainte mai mult la ţară, într-un sat din Câmpia Dunării. Schimbare de viaţă şi destin.*
Somnul din somn*, versuri,* Editura Cartea Românească.
Cele patru anotimpuri*, proză fantastică,* Editura Albatros *(respinsă întâi de cenzură, cu motivaţia "tendinţe antisociale").*

1978 Poeme*, în colecţia* Cele mai frumoase poezii*,* Editura Albatros*, cu o prefaţă de Al. Philippide şi un portret de Eugen Drăguţescu.*
Cea mai frumoasă dintre lumile posibile*, însemnări de călătorie,* Editura Cartea Românească.

1980 Întâmplări din grădina mea*, versuri pentru copii,* Editura Ion Creangă.
Premiul de literatură pentru copii al Uniunii Scriitorilor.

1981 Ochiul de greier*, versuri,* Editura Albatros.
Casa de discuri Electrecord *editează discul* Ana Blandiana citeşte din versurile sale*, cuprinzând 28 de poeme.*

1982 Poeme—Poems*, ediţie bilingvă,* Editura Eminescu*, traducere în limba engleză de Dan Duţescu, cu o* prefaţă *de D. Micu.*
I se decernează, la Viena, în aula Universităţii vechi, premiul internaţional Gottfried von Herder*, pentru "Dimensiunea supratemporală pe care o conferă poeziei sale teme ca puritatea şi căderea în păcat, moartea şi supravieţuirea, dragostea ca năzuinţă spre absolut şi evadare din materialitate" şi ca un semn al "preţuirii faţă de opera sa poetică şi eseistică, ce reprezintă o meditaţie profundă asupra creaţiei şi asupra fiinţei omeneşti şi care, refuzând atât biografismul, cât şi artificialitatea, consacră poezia ca mit creator".*
În următoarele trei luni întreprinde, împreună cu Romulus Rusan şi sub auspiciile premiului câştigat, o călătorie spre sud, spre lumea mediteraneană a vechilor culturi: Egipt, Israel, Grecia, Roma, Bizanţ. În cartea sa O călătorie spre marea interioară*, Romulus Rusan va descrie această experienţă.*
Proiecte de trecut*, proză fantastică,* Editura Cartea Românească.
Oprită iniţial de cenzură, cartea apare totuşi în urma decernării premiului Herder. În anii următori va deveni cea mai tradusă carte a autoarei.
Premiul de proză al Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti.

1983 Ora de nisip, *ediţie antologică, însoţită de o selecţie de texte critice şi cuprinzând şi 31 de poeme inedite,* Editura Eminescu.
Alte întâmplări din grădina mea, Editura Ion Creangă, *versuri pentru copii.*

1984 Coridoare de oglinzi*, eseuri,* Editura Cartea Românească.
Pieta achillesowa i inne wiersze (Călcâiul vulnerabil şi alte poeme), Wydawnitctwo Literackie Krakow-Wroclaw*, traducere în limba poloneză şi prefaţă de Zbigniew Szuperski.*
Honnan jön a nyar? (De unde vine vara?), Editura Ion Creangă*, traducere în limba maghiară de Lendvay Éva.*
Decembrie. *Apar în revista* Amfiteatru *cele 4 poeme (*Eu cred, Cruciada copiilor, Noi, plantele, Totul*) care, în urma scandalului produs (soldat cu interdicţia de publicare pentru autoare şi penalizări pentru redacţie), se răspândesc transcrise de mână („primul samizdat românesc“) şi sunt traduse şi publicate în nenumărate ţări. Ziarul britanic* The Independent *le dedică o întreagă pagină în care fiecare cuvânt al poemului* Totul este decodificat*, realizându-se o adevărată şi demascatoare radiografie a dictaturii din România.*

1985 Stea de pradă*, versuri,* Editura Cartea românească.
Don't be afraid of me (Nu-ţi fie teamă de mine), Spiritual Poetry Collection*, Detroit, Michigan.*
Valaki engem álmodik (Poate că mă visează cineva), Editura Kriterion*, traducere în limba maghiară de Farkas Árpád.*

1986 Autoportret cu palimpsest*, eseuri,* Editura Eminescu.
Săn v sănia (Somnul din somn)*, în colecţia* „Poeticen globus“ *a* Editurii Narodna Cultura, *Sofia, traducere în limba bulgară de Rumeana Stanceva.*
Martie. *Este invitată să susţină un recital de versuri în cadrul lecturilor de la* Covent Garden (The Covent Garden Readings*), Londra. Nu primeşte viza, încât pe marea scenă londoneză în locul poetei apare o bandă cu înregistrarea vocii ei şi o scrisoare de protest a organizatorilor.*
Im Einverständnis mit des Erde (În înţelegere cu pământul), Verlag Vogt, *traducere în limba germană de Hans Diplich.*
Întâmplări din grădina mea *şi* Alte întâmplări din grădina mea*, ediţia a doua,* Editura Ion Creangă.

Sluciki v moiata gradina (Întâmplări din grădina mea), Editura Ion Creangă, *traducere în limba bulgară de Paulina Corbu.*

1987 Oraşe de silabe*, însemnări de călătorie,* Editura Sport-Turism. Stihotvorenia, rasskazî, ăsse (Poezii, povestiri, eseuri), Editura Raduga*, Moscova, traducere în limba rusă şi postfaţă de Anastasia Starostina, cu o prefaţă de Mihail Roşcin.*

1988 *La* Editura Muzicală *apare volumul lui Sigismund Toduţă* Lieduri pentru voce şi pian pe versuri de Ana Blandiana*, cuprinzând 16 lieduri. (De-a lungul anilor au mai scris cicluri de lieduri pe versurile poetei compozitorii Cornel Ţăranu, Hans Peter Türk, Valentin Timaru, Walter Mihai Klepper etc.)*
La Teatrul Mic *are loc premiera spectacolului* Cu ochii deschişi*, realizat şi interpretat de Irina Răchiţeanu-Şirianu din scrierile, în versuri şi proză, ale Anei Blandiana. (Spectacole asemănătoare au mai fost realizate în timp pe scenele teatrelor din Iaşi, Arad, Oradea, Bacău.)*
Kopie eines Alptraums (Imitaţie de coşmar)*, nuvele,* Verlag Volk und Welt*, Berlin, traducere în limba germană de Veronika Riedel.*
Întâmplări de pe strada mea*, versuri pentru copii,* Editura Ion Creangă.
Descoperirea de către cititori a unui pamflet politic travestit în poezie pentru copii şi recunoaşterea dictatorului sub înfăţişarea parodică a Motanului Arpagic au atras după sine interzicerea cărţii (epuizată, de altfel, între timp) şi a autoarei ei. Este oprită de asemenea difuzarea altor două cărţi aflate sub tipar: volumul de poezii din BPT *la* Editura Minerva *şi un volum în limba germană cu o prefaţă de Ana Blandiana la* Editura Kriterion. *De data aceasta însă nu este vorba de o interdicţie doar pentru viitor, ci şi pentru trecut: cărţile Anei Blandiana au fost scoase din biblioteci şi au fost prohibite nu numai textele semnate de ea, ci şi cele care, sub alte semnături, îi citau, chiar dacă în treacăt, numele.*

1989 *În urma ecoului interdicţiei în mass-media internaţională (poemul cu motanul-dictator este tradus în majoritatea limbilor europene) şi a protestelor legate de aceasta (de exemplu, din iniţiativa poetului italian Andrea Zanzotto şi a profesorului Lorenzo Renzi de la Universitatea din Padova, treizeci de personalităţi culturale italiene au semnat o scrisoare de protest) se anunţă apariţia vo-*

lumului din Biblioteca pentru toţi, *pentru ca — printr-un gest de sens contrar, dar lipsit de publicitate — să fie retras de pe piaţă, la câteva zile după difuzare. Difuzarea a continuat printr-o adevărată bursă neagră din depozitele interzise şi s-a sfârşit prin punerea în vânzare a ceea ce mai rămăsese, după revoluţie.*

Sniega Stunda, *poeme şi eseuri, traducere în limba letonă de Leons Briedis.* Editura Liesma, *Riga.*

Poeme — Poems, *volum bilingv, traducere în engleză de Crisula Ştefănescu şi Inta Moruss-Wiest (poemul* O vedetă de pe strada mea — *„A star for my street" tradus de Richard Wiest).* Revue des Etudes Roumaines, *Paris.*

Mineviku plaanid (Proiecte de trecut), *nuvele, traducere în limba estonă de Riina Jesmin, Editura Loomingu Raamatukogu, Tallinn.*

22 decembrie. *Ana Blandiana este anunţată la televiziune, fără a fi întrebată, printre membrii* Consiliului Frontului Salvării Naţionale.

26 decembrie. *Are loc prima întrunire a* Consiliului F.S.N.*, în care este propusă şi refuză să devină vicepreşedinte al noii conduceri a ţării.*

1990 29 ianuarie. *Demisionează din* Consiliul F.S.N. *în semn de protest împotriva transformării acestuia în partid şi a violenţelor organizate împotriva opoziţiei politice.*

Arhitectura valurilor, *poezii,* Editura Cartea Românească.

Aprilie. *Face parte dintre vorbitorii din Piaţa Universităţii.*

Noiembrie. *Este unul dintre iniţiatorii şi fondatorii* Alianţei Civice*, al cărei preşedinte devine în mai multe rânduri, în anii următori.*

A Megálmodott, *nuvele, traducere în limba maghiară de Lendvay Eva,* Editura Europa*, Budapesta.*

Se reînfiinţează PEN CLUB-ul român *(secţie a organizaţiei mondiale a scriitorilor), al cărui preşedinte devine Ana Blandiana.*

The Hour of Sand*, poeme alese, traducere în limba engleză de Peter Jay şi Anca Cristofovici,* Anvil Press Poetry*, Londra.*

Ngôi sao sân môi, *versuri, traducere în limba vietnameză de Tuyen Tâp Tho,* Editura Trinh Bây.

En kyrka full av Fjärilar*, poeme, traducere în limba suedeză de Jon Milos,* Editura Symposion*, Stockholm.*

Kanskje noen drommer meg*, poeme, traducere în limba norvegiană de Ion Văleanu şi Wera Saether,* Solum Forlag*, Oslo.*
Kopie eines Alptraums*, nuvele, ediţia a doua,* Steidl Verlag*, Göttingen, traducere în limba germană de Veronika Riedel, cu o postfaţă de Paul Schuster.*

1991 100 de poeme, Editura Tinerama.
Étoile de proie*, poeme, traducere în limba franceză de Hélène Lenz, Ateliers du Tayrac.*

1992 Sertarul cu aplauze*, roman,* Editura Tinerama*, ediţia întâia (ediţia a doua va apărea în 1993)*.
Kopie van een nachtmerrie*, nuvele, traducere în limba olandeză de Jan Willem Bos,* Editura Van Gennep, Amsterdam.
L'eglise fantôme (Biserica fantomă)*, nuvele, traducere în limba franceză de Micaela Slăvescu,* Editura Syros*, Paris.*

1993 Die Applausmaschine*, roman, traducere în limba germană de Ernest Wichner,* Steidl Verlag*, Göttingen.*
Svedosci*, poezii, traducere în limba sârbă de Petru Cârdu, Vârşaţ.*
Ianuarie. *Propune Consiliului Europei proiectul Memorialului Victimelor Comunismului şi al Rezistenţei de la Sighet, care va fi realizat de-a lungul anilor până la a deveni o instituţie de prestigiu internaţional.*
Mai. *Ana Blandiana susţine la* Universităţile Sorbona III şi IV *din Paris un ciclu de conferinţe despre* Rădăcinile răului românesc *şi* Convertibilitatea suferinţei. *Cu acest prilej* DAAD (Oficiul german de studii universitare) *editează un volum trilingv (română-franceză-germană) Ana Blandiana, iar* Maison des Ecrivains *din Paris îi dedică o seară omagială.*
Poezi*, traducere în limba albaneză de Kopi Kycyku,* Shtepia Botuese Enciklopedike*, Tirana.*

1994 *Fondator şi preşedinte al* Academiei Civice.
Clair de mort, *poeme, traducere în limba franceză de Gérard Bayo,* prefaţă *de Ion Pop,* Librairie Bleue*, Troyes.*
EngelErnte*, poeme, ediţie bilingvă, traducere în limba germană de Franz Hodjak, postfaţă de Peter Motzan,* Ammann Verlag*, Zürich.*
Med läppar blasvarta av ord*, poeme, traducere în limba suedeză de Dan Shafran şi Cecilia Lagerhorn,* Editura Hypatia*, Stockholm.*

1995 Imitaţie de coşmar*, nuvele,* Editura Du Style.

1996 În dimineaţa de după moarte*, poeme,* Editura Du Style.
1997 *Premiul Naţional de Poezie* Mihai Eminescu.
Ofullbordad helhet*, poeme, traducere în limba suedeză de Ion Miloş,* Editura Gondolin.
Balanţa cu un singur talger *(Poeme, Gedichte, Poèmes, Poems), în limbile română, germană, franceză şi engleză,* Editura Du Style*, Bucureşti.*
La cules îngeri*, poeme, colecţia* Biblioteca şcolarului. Editura Litera*, Chişinău.*
Este aleasă membră a Academiei de Poezie Mallarmé, Paris.
Rubrică săptămânală (până în martie 2001) în ziarul România liberă.
1998 Szelíd Állat, *poeme,* Editura Pont, *Budapesta, Editor Szávai Geza.*
Geniul de a fi*, eseuri, colecţia* Biblioteca şcolarului, Editura Litera *Chişinău.*
Gedichten*, poeme, traducere în limba olandeză de Jan Willem Bos, Editura* Go-Bos Press*, Leiderdorp.*
Sertarul cu aplauze*, roman, ediţia a III-a, Editura* Litera — David, *Chişinău — Bucureşti.*
Înfiinţează, împreună cu Romulus Rusan, Şcoala de vară de la Sighet.
Este aleasă membră a Academiei Europene de Poezie.
1999 Cekmedjeto s aplodismenti (Sertarul cu aplauze), *roman, traducere în limba bulgară şi postfaţă de Rumeana Stanceva, Editura* N.D.F., Sofia.
Sternenherbst*, poeme, traducere în limba germană de Christian W. Schenk şi Simone Reicherts Schenk,* Editura Dyonisos.
2000 Potreba za priciom*, versuri, traducere în limba sârbă de Miljana şi Miliurko Vukadinovici, Editura* Arca, Smederevo.
Cele patru anotimpuri*, nuvele, ediţia a II-a, cu o postfaţă de Dan Cristea, colecţia* Micromegas, *Editura* Cartea Românească.
Monografie Ana Blandiana *de Iulian Boldea, Editura* Aula*, Braşov, colecţia* Canon.
Soarele de apoi, *poeme noi, Editura* Du Style.
Ghicitul în mulţimi*, eseuri politice, Editura* Du Style.
Lumină neliniştitoare*, poeme, editate şi ilustrate de Ştefan Oroian, sub egida Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria.*
Premiul de poezie al Uniunii Scriitorilor.

2001 Cine sunt eu? (Un sfert de secol de întrebări*), interviuri,* Editura Dacia*, Cluj*.
Este aleasă membru fondator al Academiei Mondiale de poezie care ia fiinţă la Verona sub egida UNESCO.

* * *

De-a lungul anilor, poeta a întreprins — ca invitată a unor universităţi, academii, organizaţii culturale — mai multe călătorii de documentare şi studiu în diverse ţări europene şi a participat la congrese şi festivaluri de poezie. În afara volumelor menţionate, i-au mai apărut grupaje de poeme în reviste şi antologii din Anglia, S.U.A., Italia, Spania, Franţa, Belgia, Germania, Austria, Olanda, Finlanda, Polonia, Ungaria, Bulgaria, Cehoslovacia, Brazilia, Cuba, Turcia, Siria, Grecia, China, Japonia, Israel, Albania.
După 1989, acestor traduceri li se adaugă eseurile literare şi articolele de analiză politică apărute în marile ziare germane sub semnătura Anei Blandiana, ca şi nenumărate conferinţe, lecturi publice, interviuri, intervenţii la colocvii, simpozioane şi mese rotunde în principalele ţări europene.